

Bulletin of Science and Education

**ВІСНИК НАУКИ ТА
ОСВІТИ**
ISSN 2786-6165 (online)

Nº 2(44) 2026

Видавнича група «Наукові перспективи»

Християнська академія педагогічних наук України

«Вісник науки та освіти»

№ 2(44) 2026

Київ – 2026

Publishing Group «Scientific Perspectives»
Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

"Bulletin of Science and Education"

№ 2(44) 2026

Kyiv – 2026

ISSN 2786-6165 Online

УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

Ідентифікатор медіа R40-05847

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2\(44\)](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2(44))

«Вісник науки та освіти»: журнал. 2026. № 2(44) 2026. С. 3860

Рекомендовано до видавництва Всеукраїнською Асамблеєю докторів наук з державного управління
(Рішення від 02.03.2026, № 1/3-26)

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022
№ 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та
археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та
педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від
23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології
(спеціальність - 035 філологія)**

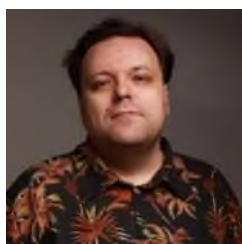
Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання та Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів гуманітарних наук та мистецтва

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а, також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходиться застосування тематика наукового журналу

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Котельницький Назар Анатолійович – член-кореспондент Української Академії Наук, кандидат історичних наук, доцент кафедри мовної підготовки та міжкультурних комунікацій, ЗВО Університет трансформації майбутнього (м. Чернігів, Україна)

Редакційна колегія:

- ✓ **Азарова Лариса Євстахіївна** - докт.філол.наук, професор, завідувач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету (Україна)
- ✓ **Берест Ігор Романович** - доктор історичних наук, професор кафедри медійних технологій, інформаційної та книжкової справи, Національного університету «Львівська політехніка» (Україна)
- ✓ **Беррі, Стівен** доктор історичних наук, професор, професор епохи Громадянської війни Коледжу мистецтв і наук Франкліна Університету Джорджії (США)
- ✓ **Вуколова Катерина Володимирівна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Україна)
- ✓ **Гурко Олена Василівна** - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)
- ✓ **Заур Алієв** доктор філософії з історії науки, доктор філософії з політичних наук, доцент, доцент Інституту філософії та соціології НАНА, Азербайджан (Азербайджан)
- ✓ **Оскар Чамоса** кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії Коледжу мистецтв і наук Франкліна Університету Джорджії, (США)

- ✓ **Островський Олександр Олександрович**, доктор філософії, доцент, доцент кафедри філології, Закарпатський угорський університет ім. Ф.Ракоці II (Україна)
- ✓ **Попа, Іоана** кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії Інституту соціальних наук про політику (Франція)
- ✓ **Робак Ігор Юрійович** - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Україна)
- ✓ **Рубан Микола Юрійович** - доктор філософії з історії та археології, член правління Луганського обласного об'єднання ВУТ "Просвіта" імені Тараса Шевченка, голова правління громадської організації "Фонд відновлення залізничної спадщини України" (Україна)
- ✓ **Сайд М. Ісмаїл** доктор наук, професор, професор кафедри англійської мови, Коледж природничих наук і гуманітарних наук, Університет принца Саттама бін Абдулазіза, Аль-Хардж (Саудівська Аравія)
- ✓ **Синявська Олена Олександрівна** - кандидат історичних наук, доцент, доцент Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Україна)
- ✓ **Січкаренко Галина Геннадіївна** - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Україна)
- ✓ **Скляр Ірина Олександрівна** - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології, доцент кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ Донбаський Державний педагогічний університет, постдокторант (Україна)
- ✓ **Супрун Володимир Миколайович** – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри журналістики та українознавства Національного університету водного господарства та природокористування (Україна)
- ✓ **Хитровська Юлія Валентинівна** - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Україна)
- ✓ **Юган Наталія Леонідівна** – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри літературознавства, східної філології і перекладу Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, практичний психолог у закладах освіти, член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, Української асоціації когнітивної лінгвістики та поетики, Міжнародної федерації арт-терапії та самореалізації особистості (Україна)

Статті розміщені в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

- Григорук Н.А.** 3165
ВАРШАВСЬКЕ ПОВСТАННЯ, ОПЕРАЦІЯ “БУРЯ” ТА ПОЛІТИКА БОЛЕСЛАВА БЕРУТА: РАДЯНСЬКА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛЬЩІ
- Гутник М.В.** 3179
ГЕОМЕТРІЯ НОВОГО СВІТУ: КОНСТРУКТИВІЗМ У ЄВРОПІ ТА ЙОГО УКРАЇНСЬКИЙ АВАНГАРД
- Дмитренко В.А., Дмитренко В.І.** 3189
ІСТОРІЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ АНІМАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ «LIVING HISTORY» У ПРАКТИКУ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕЇВ УКРАЇНИ
- Дрогобицька О.Я., Винник Н.М., Гайдукевич О.О.** 3201
РОЛЬ ЕТНОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ У ДОСЛІДЖЕННІ ІСТОРІЇ ПЕРВІСНОГО СУСПІЛЬСТВА
- Дяків В.В.** 3214
ПРЕСА НАДДНІПРЯНЩИНИ (КІНЕЦЬ ХІХ-ПОЧАТОК ХХ): ОСОБЛИВОСТІ Й ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
- Зуляк І.С., Терещенко В.Д., Бондаренко С.В.** 3228
РАДЯНСЬКА АГРАРНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СІЛЬСЬКЕ НАСЕЛЕННЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ (1947Р.)
- Зуляк І.С., Терещенко В.Д.** 3243
ФОРМУВАННЯ РАДЯНСЬКИХ ПАРТІЙНИХ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ У ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ (1944–1947 РР.)
- Клименко Т.А., Ілляшенко Ю.Ю., Яшан О.О.** 3261
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ ТА АВТЕНТИЧНОСТІ ІСТОРИЧНИХ ДЖЕРЕЛ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВУ ТРАНСФОРМАЦІЮ АРХІВНИХ ФОНДІВ (на прикладі процесів цифровізації архівних документальних матеріалів у Державному архіві Черкаської області)

УДК 94(477.84)«1944/1947»:329.150+321.01

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2\(44\)-3243-3260](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-2(44)-3243-3260)

Зуляк Іван Степанович доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль, <https://orcid.org/0000-0003-3758-201>

Терещенко Валентин Дмитрович кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль, <https://orcid.org/0000-0003-2262-1134>

ФОРМУВАННЯ РАДЯНСЬКИХ ПАРТІЙНИХ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ У ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ (1944–1947 РР.)

Анотація. У статті досліджується процес формування радянських партійних та адміністративних органів влади в Тернопільській області (далі – обл.) упродовж 1944–1947 рр. – одному з найбільш складних і суперечливих етапів повоєнної радянзації західноукраїнських земель. Повернення радянської влади супроводжувалося не лише відновленням довоєнних управлінських структур, але й активним насадженням нової політико-адміністративної моделі, зорієнтованої на жорстку централізацію, ідеологічний контроль та інтеграцію регіону до загальносоюзної системи управління.

Проаналізовано механізми їх організаційного становлення, кадрової політики, функціонування та взаємодії між партійними і радянськими інституціями. Особливий акцент зроблено на визначальній ролі партійних органів, які фактично підпорядковували собі систему державного управління, що призводило до нівелювання формального розмежування владних повноважень. У роботі висвітлено специфіку кадрового забезпечення новостворених органів влади, зокрема практику масового скерування партійно-радянських працівників зі східних регіонів УРСР і СРСР, а також обмежене залучення місцевого населення до управлінських структур.

Показано, що кадрова політика визначалася насамперед критеріями політичної надійності та лояльності до радянського режиму, а не професійною підготовкою чи управлінським досвідом, що негативно позначалося на ефективності роботи органів влади.

Окрему увагу приділено умовам функціонування партійно-адміністративного апарату в ситуації збройного опору українського національно-визвольного руху, суспільної напруги та післявоєнної соціально-економічної кризи. Доведено, що процес формування органів влади відбувався паралельно з репресивною політикою радянських силових структур, що перетворювало партійні та адміністративні інституції на інструмент політичного контролю й примусової інтеграції регіону до радянської системи. На основі аналізу архівних матеріалів, нормативно-правових актів та партійної документації зроблено висновок, що становлення радянських органів влади в Тернопільській обл. у 1944–1947 рр. скеровувалося не стільки на задоволення потреб місцевого населення, скільки на забезпечення політичної стабільності режиму та реалізацію загальносоюзних стратегічних завдань.

Ключові слова: Тернопільська обл., повоєнний період, радянська влада, партійні органи, адміністративні органи.

Zulyak Ivan Stepanovych Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department of History of Ukraine, Archaeology and Special Branches of Historical Science, Ternopil National Pedagogical University named after V. Hnatyuk, Ternopil, <https://orcid.org/0000-0003-3758-2019>

Tereshchenko Valentyn Dmytrovych PhD in History, Associate Professor of the Department of History of Ukraine, Archaeology, and Special Branches of Historical Sciences, V. Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2262-1134>

FORMATION OF SOVIET PARTY AND ADMINISTRATIVE AUTHORITIES IN TERNOPIL OBLAST (1944–1947)

Abstract. The article examines the process of formation of Soviet party and administrative authorities in Ternopil Oblast (hereinafter – the oblast) during 1944–1947, one of the most complex and controversial stages of the post-war Sovietization of the western Ukrainian lands. The restoration of Soviet rule was accompanied not only by the re-establishment of pre-war administrative structures but also by the active imposition of a new political and administrative model oriented toward strict centralization, ideological control, and the integration of the region into the all-Union system of governance.

The study analyzes the mechanisms of organizational development, personnel policy, functioning, and interaction between party and Soviet institutions. Particular emphasis is placed on the decisive role of party bodies,

which in practice subordinated the system of state administration to themselves, leading to the erosion of the formal separation of powers. The paper highlights the specific features of staffing newly established authorities, including the widespread practice of assigning party and Soviet officials from the eastern regions of the Ukrainian SSR and the USSR, as well as the limited involvement of the local population in administrative structures. It is demonstrated that personnel policy was determined primarily by criteria of political reliability and loyalty to the Soviet regime rather than by professional training or managerial experience, which negatively affected the effectiveness of governmental bodies.

Special attention is paid to the conditions under which the party-administrative apparatus functioned amid armed resistance by the Ukrainian national liberation movement, heightened social tensions, and the post-war socio-economic crisis. The study proves that the formation of authorities proceeded in parallel with the repressive policies of Soviet security agencies, transforming party and administrative institutions into instruments of political control and the forced integration of the region into the Soviet system. Based on an analysis of archival materials, regulatory and legal acts, and party documentation, the article concludes that the establishment of Soviet authorities in Ternopil Oblast in 1944–1947 was aimed less at meeting the needs of the local population than at ensuring the political stability of the regime and implementing all-Union strategic objectives.

Keywords: Ternopil Oblast, post-war period, Soviet power, party bodies, administrative authorities.

Постановка проблеми. Після завершення Другої світової війни радянська влада опинилася перед необхідністю швидкого відновлення та інституційного оформлення системи управління в західних областях України, зокрема в Тернопільській обл. Повернення радянського контролю супроводжувалося не лише ліквідацією наслідків воєнних дій, але й цілеспрямованим формуванням партійних і адміністративних органів влади як ключових інструментів інтеграції регіону до загальносоюзної політико-адміністративної системи.

Саме в цей період відбувалося закріплення радянської моделі управління, що поєднувала формальні структури державної влади з фактичним домінуванням партійних органів. Процес формування нових управлінських інституцій відбувався в умовах глибокої соціально-політичної напруги, зумовленої збройним опором українського національно-визвольного руху, недовірою значної частини місцевого населення до радянської влади, гострим кадровим дефіцитом і браком підготовлених управлінських кадрів.

Вирішення цих проблем здійснювалося шляхом масового залучення партійно-радянських працівників зі східних регіонів УРСР та інших республік СРСР, що зумовлювало конфлікт між «присланими» управлінцями та місцевим середовищем і суттєво впливало на ефективність функціонування органів влади. У цьому контексті особливого значення набуває дослідження механізмів становлення партійних комітетів та адміністративних органів, їхньої взаємодії, розподілу повноважень і реального співвідношення функцій. Партійні структури, фактично контролюючи діяльність радянських органів управління, виконували роль політичного ядра системи влади, що призводило до формалізації адміністративних інституцій і нівелювання принципів самоврядності.

Мета дослідження – аналіз процесу формування та діяльності радянських партійних і адміністративних органів влади в Тернопільській обл. упродовж 1944–1947 рр., визначенні їхньої ролі в утвердженні радянської системи управління та реалізації політики радянзації регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна історіографія порівняно мало досліджує механізми функціонування радянських партійних та адміністративних органів на рівні областей та районів. Недостатньо висвітленими залишаються питання ефективності партійного управління, взаємодії партійних структур із державними органами, а також наслідки їхньої діяльності для політичної стабільності та соціальної довіри в регіоні. Тим не менше, ті чи інші аспекти досліджуваної проблеми вивчалися українськими науковцями Е. Білоусом [1, с. 58–62], Г. Стародубець [2, с. 174–178; 3, с. 100–103; 4, с. 141–145; 5, с. 236–246; 6, с. 148–160; 7, с. 174–178; 8, с. 81–86; 9, с. 48–62; 10, с. 184–189] та інші. Основу **джерельної бази** складають матеріали фонду Р-3567 «Архів з бідону. Чортківсько-Бережанська округа ОУН» Державного архіву Тернопільської обл. (далі – Держархів Тернопільської обл.) [11–24].

Виклад основного матеріалу. Процес формування радянських партійних та адміністративних органів влади в Тернопільській обл. у 1944–1947 рр. відбувався в умовах повоєнної дестабілізації, глибоких соціально-політичних трансформацій і збройного протистояння. У цей період радянське керівництво здійснило комплекс заходів, скерованих на інституційне закріплення контролю над регіоном шляхом розбудови партійно-державного апарату, кадрового укомплектування управлінських структур і встановлення жорсткої вертикалі влади.

Аналіз зазначених процесів дає змогу простежити особливості взаємодії партійних і адміністративних інституцій, визначити їхню роль у реалізації політики радянзації та оцінити наслідки функціонування цієї системи для регіонального управління.

У структурі радянських органів влади та підконтрольних їй інституцій у повоєнний період функціонувала розгалужена система партійних, адміністративних, господарських і силових органів. Центральне місце в ній посідали районні комітети Комуністичної партії (більшовиків) України (далі – РК КП(б)У), що здійснювали політичне керівництво та контроль за діяльністю всіх установ і організацій на території району. До безпосередньо підпорядкованих партійному керівництву структур належали редакція районної газети, яка виконувала функції пропаганди та ідеологічного впливу, а також районний комітет Ленінського комуністичного союзу молоді України (далі – РК ЛКСМУ), відповідальний за політичне виховання молоді та її залучення до радянських суспільно-політичних практик [11, арк. 2]. Важливою складовою системи партійного впливу виступали масові громадські організації, зокрема «Товариство сприяння обороні», діяльність якого спрямовувалася на військово-патріотичну підготовку населення та формування лояльності до радянського режиму [11, арк. 2].

Практичну реалізацію цієї системи партійного контролю та ідеологічного впливу відображено в документах обласного й районного рівнів. Так, у резолюції обласних зборів Волинської обласної організації КП(б)У від 27 березня 1945 р. зазначалося, що в постанові листопадового пленуму партії, а також під час наради голів відповідних виконавчих комітетів рад було визначено конкретні завдання щодо посилення партійно-організаційної роботи. Водночас підкреслювалося, що партійні органи недостатньо організували роз'яснювальну роботу серед населення, що негативно позначалося на виконанні поставлених завдань. Суттєвим недоліком у діяльності партійних організацій залишалися численні факти порушення радянських законів.

Частина комуністів не усвідомлювала, що неправомірні дії окремих представників влади викликали невдоволення населення органами радянської влади, чим сприяли активізації українських націоналістичних підпільних структур, які намагалися використати наявні недоліки для посилення боротьби проти радянського ладу [23, арк. 1].

У контексті реалізації партійних настанов на місцевому рівні показовими є матеріали комсомольських організацій Скалатського району, в яких висвітлено стан політично-виховної роботи серед молоді та її відповідність рішенням IV пленуму партії. Комсомольські організації, діючи під керівництвом партійних органів, звітували про певні успіхи у залученні молоді до відбудови народного господарства та наданні допомоги Червоній армії у досягненні остаточної перемоги над німецько-фашистськими військами. У документах наголошувалося на високій свідомості молоді Скалатського району, її патріотичному обов'язку перед

СРСР і рішучості у боротьбі проти гітлерівських військ та українських націоналістичних формувань [24, арк. 1].

Водночас у документах зазначалося, що комсомольські організації району мали суттєві недоліки в політично-виховній роботі. Зокрема, керівники первинних осередків недостатньо приділяли увагу ідеологічній боротьбі проти «ворожих проявів», проведенню бесід і лекцій серед молоді, що негативно позначалося на зростанні чисельності організації. Не забезпечувалися регулярність проведення зборів і належний контроль за виконанням комсомольських доручень. Політичними гуртками було охоплено лише незначну частину сільської молоді, причому заняття відбувалися нерегулярно. Комсоргани, секретарі первинних організацій та уповноважені РК ЛКСМУ нечасто виступали з політичними доповідями та бесідами.

Окрім того, недооцінювалася культурно-масова робота: первинні організації не займалися належною організацією хат-читалень, клубів і «червоних кутків». Недостатньою залишалася увага до розвитку фізичної культури і спорту, зокрема створення спортивного інвентарю, формування фізкультурних колективів у селах, навчальних закладах і на підприємствах; масові спортивні заходи проводилися епізодично [24, арк. 1].

Кількісні показники діяльності комсомольських осередків дають змогу конкретизувати стан організації в районі. Станом на лютий 1948 р. у місті Борщеві налічувалося 30 членів ЛКСМУ, з яких 14 становили учні 6–10 класів загальноосвітніх навчальних закладів. У Борщівському районі загалом обліковувалося 144 комсомольці різних професій, переважно із сільської місцевості 17 [14, арк. 3]. Водночас статистичні відомості не є повними.

У зв'язку з активізацією залучення молоді до комсомолу відбулася таємна нарада [14, арк. 3]. У березні 1946 р. тричі відбувалися збори РК КП(б)У, на яких порушувалися питання кооперації, організації колгоспів, розподілу землі між окремими господарствами, а також визначалися методи залучення молоді до комсомолу через організацію дозвілля – танців, кіносеансів тощо [14, арк. 3]. За даними на березень 1948 р., чисельність комсомольців становила вже 430 осіб, із яких близько половини проживали в районному центрі. Першим секретарем районного комітету комсомолу був Я. Камінський. Попри формальне зростання кількісних показників, упродовж останніх місяців діяльність комсомольської організації в сільській місцевості залишалася малопомітною. Показовим був факт, що в січні 1948 р. комсомольці за дорученням секретарів районного комітету здійснили організовану акцію зі знищення придорожніх і польових хрестів, яку виконували колективно [17, арк. 6].

Адміністративну владу в районах Тернопільської обл. реалізовували районні виконавчі комітети рад депутатів трудящих (далі – райвиконкоми). У їхній структурі функціонували галузеві відділи та комісії, зокрема архівний відділ, планова комісія, відділи соціального забезпечення, державного постачання, комунального господарства, дорожнього та транспортного управління. Окреме місце посідали уповноважені союзних і республіканських міністерств, зокрема уповноважений Міністерства заготівель, який координував процес заготівлі сільськогосподарської продукції [11, арк. 2].

До системи господарських і виробничих установ належали заготівельні структури, що здійснювали заготівлю зерна, худоби, вовни та іншої сировини, а також районний промисловий комбінат, молокозавод, рибний трест, робітничий трест і районний земельний відділ, відповідальний за управління земельними ресурсами та регулювання аграрних питань. У сфері освіти функціонували районні відділи народної освіти (далі – РАЙВНО), які забезпечували організаційний та ідеологічний контроль за діяльністю навчальних закладів [11, арк. 2].

Показовим у цьому контексті був кадровий склад Борщівського РАЙВНО станом на лютий 1948 р., який налічував 8 працівників. Із них дві особи були членами партії та комсомолу, шестеро – безпартійні. Лише двоє працівників походили з населених пунктів Тернопільської області (Гуштин і Борщів), тоді як інші прибули з Харківської, Херсонської та Чернігівської областей, а також із Краснодарського краю [17, арк. 2].

Аналогічні тенденції простежуються і в кадровому складі освітніх закладів. У Борщівській середній школі працювали 23 учителі, серед яких один був членом партії, один – звільнений із її лав, двоє – комсомольці, решта – безпартійні. За національним складом переважали українці та українки; винятком був один учитель російської національності. Більшість педагогів були вихідцями з різних регіонів УРСР – Київської, Запорізької, Сумської, Вінницької, Херсонської, Дніпропетровської, Кам'янець-Подільської, Ворошиловградської, Кіровоградської областей; лише А. Ласовська була місцевою мешканкою Борщева [17, арк. 2].

У звіті з роботи райвиконкомів Тернопільської обл. від 20 грудня 1945 р. – до 30 квітня 1946 р. йшлося про те, що вони систематично надсилали доручення сільським радам. Зокрема, 2 січня 1946 р. наказували відправити залишки збіжжя з районних магазинів до збірних пунктів. Того ж дня райвиконкоми зобов'язували вислати всіх демобілізованих червоноармійців на нараду до райцентрів, призначену на 6 січня 1946 р. Окремим розпорядженням наказано відрядити на аналогічну нараду осіб, репатрійованих з Німеччини. 1 лютого 1946 р. військовим комісаріатам

доручено провести військовий переоблік осіб, які повернулися з Німеччини, а також невійськовозобов'язаних. 1 березня 1946 р. районним профспілковим організаціям дозволили приймати до їх складу репатрійованих із Німеччини, однак лише тих осіб, які раніше вже перебували в їх складі [14, арк. 2, 3].

Окрім того, головам сільських рад доручили забезпечити прибуття до районних центрів молоді 1922–1923 років народження, а також декількох жінок від кожної сільради для участі в нараді 7 січня 1946 р. 15 січня 1946 р. надано розпорядження головам і секретарям сільрад, а також виборцям прибути на нараду 16 січня 1946 р. Упродовж січня відбулися три наради голів і секретарів сільрад, під час яких основну увагу приділили підготовці до виборів, а також питанням боротьби з «українсько-німецькими націоналістами». Проведено чотири наради робітників і службовців, де розглядалися питання трудової дисципліни в СРСР і підготовки до виборів. Відбулися відкриті партійні збори за участю представника обласного керівництва, на яких ішлося про організацію профспілок, посилення політичної роботи серед населення та боротьбу з українським визвольним рухом [14, арк. 2].

Основна увага райвиконкомів зосереджувалася на підготовці до виборів. У районних центрах запроваджували обмеження перебування населення на вулицях до 19-ї год. У лютому 1946 р. голови сільських рад отримали низку розпоряджень, пов'язаних із підготовкою та проведенням виборів, їх зобов'язували забезпечити явку членів виборчих комісій, доставити паливо для обігріву приміщення виборчих дільниць, організувати нічних зв'язкових у день виборів. 10 лютого 1946 р. до райцентрів під посиленою охороною мали доставити виборчі урни, після завершення голосування [14, арк. 2].

Упродовж березня 1946 р. відбулося дві сесії голів сільських рад. Основними питаннями порядку денного були підготовка до посівної кампанії, забезпечення її проведення, організація підвід для польових, лісових та інших робіт. Головам сільських рад рекомендовано організувати так зване «соціалістичне змагання» між окремими селами. Встановлювали норми поставок м'яса із господарств площею 2–5 га – 20 кг, понад 5 га – від 50 – до 100 кг м'яса. Поставки належало здійснити у найкоротші терміни [14, арк. 3].

Головам сільських рад доручали скласти списки всієї молоді та відібрати 10–20 осіб для направлення на роботу на Донбас. Окремо наказували доставити до військкомату всіх допризовників 1921–1929 років народження. Осіб, які повернулися з Німеччини та підлягали призову, військкомат направляв на військовий вишкіл [14, арк. 3].

14 лютого 1946 р. райвиконкоми складали списки господарів, які володіли понад 7 га землі. Упродовж лютого відбулося п'ять нарад голів сільрад і членів виборчих комісій, на яких розглядалися питання організації виборів. На одній із нарад висловлювалися сподівання на притягнення до відповідальності українських «воєнних злочинців», які перебували за кордоном [14, арк. 3]. На одному із засідань в березні 1946 р. райвиконкомів обговорювалося питання направлення робочої сили до Тернополя. Того ж дня відбулися закриті партійні збори, під час яких розглядалося питання виселення населення до Сибіру [14, арк. 3].

Після виборів на нарадах критикували голів сільрад за неналежну організацію виборчого процесу. Також було доручено розповсюдити останнє звернення Строчака до населення західних областей України. У райцентрах спостерігалось посилення діяльності агітаційних структур.

У Коропецькому районі чисельність працівників райвиконкому, за різними документальними даними, становила дві або сім осіб [12, арк. 1, 13]. Керівником установи був М. Терещук, українець за національністю, член партії, із базовою освітою (6 класів). Завідувачкою одного з відділів працювала А. Тарабан – українка, уродженка Кам'янець-Подільської області, з повною середньою освітою, член комсомолу [12, арк. 1]. Комсомольська організація Коропця налічувала 54 особи, серед яких переважали місцеві жителі; лише двоє були приїжджими – з Чернігівської та Кам'янець-Подільської областей [12, арк. 11–12].

Склад Монастириського райвиконкому був ще менш чисельним і охоплював трьох осіб – голову, його заступника та секретаря; усі вони були росіянами [13, арк. 1]. Наведені дані засвідчують як обмежений кадровий ресурс на районному рівні, так і вагому присутність приїжджих кадрів у системі місцевого управління.

Окреме місце в системі влади посідали силові структури, передусім районні відділи Міністерства державної безпеки (далі – МДБ), які забезпечували реалізацію репресивної політики, контроль за політичною лояльністю населення та боротьбу з антирадянськими проявами [11, арк. 2]. Так, Коропецький районний відділ МДБ налічував вісім осіб: двоє українців, двоє поляків і четверо росіян. Працівники мали освіту в обсязі 6–8 класів або середню, усі перебували в офіцерських званнях, були членами партії або комсомолу [12, арк. 2]. Професійна підготовка та попередній досвід більшості з них були пов'язані з військовою службою, що відповідало загальній практиці добору кадрів до радянських адміністративних і силових структур у повоєнний період. Монастириський відділ МДБ складався із шести осіб – двох українців і трьох росіян (щодо однієї особи національність у джерелі не уточнено) [13, арк. 1].

Напрямки діяльності силових органів на місцях конкретизує «Пам'ятка про роботу дільничих уповноважених на селі», укладена заступником начальника Шумського міжрайонного відділу Народного комісаріату внутрішніх справ (далі – НКВС). У документі окреслено комплекс заходів, спрямованих на стабілізацію суспільно-політичної ситуації, посилення контролю за діяльністю місцевих органів управління та недопущення зловживань. Наголошувалося на впорядкуванні процедур ухвалення рішень щодо використання матеріальних і фінансових ресурсів і забезпеченні їх цільового призначення [22, арк. 1].

Водночас значна увага приділялася формуванню агентурної мережі з місцевого населення, обліку куркулів і кримінального елементу, осіб, які повернулися з німецького полону, а також розшуку дезертирів. Передбачалося вилучення й належне процесуальне оформлення незаконно виробленої шкіри – зі складанням постанови про проведення обшуку, видачею ордера, оформленням протоколів допиту власника та свідків. До кола завдань належали боротьба із самовільним вирубуванням лісу та самогоноварінням, організація добровільних комендантських дружин у селах, а також контроль за випадками порушення радянської законності з боку військових частин [22, арк. 1].

На основі аналізу матеріалів про розквартирування підрозділів внутрішніх військ НКВС і винищувальних батальйонів («стрибків») упродовж січня – 25 червня 1947 р. встановлено, що їх чисельність у Мельнице-Подільському районі змінювалася залежно від оперативної ситуації. Так, у січні 1947 р. у трьох населених пунктах перебували 83 військовослужбовці внутрішніх військ: у Гермаківці – 28 осіб, у Бабинцях – 25, в Іване-Пустому – 30. При гарнізоні в Гермаківці діяв оперативний уповноважений у званні старшого лейтенанта [19, арк. 1].

У лютому 1947 р. загальна чисельність військовослужбовців залишилася незмінною, однак відбулося їх перегрупування: 30 осіб було передислоковано з Іване-Пустого до районного центру – Мельниці-Подільської. Імовірно, це було пов'язано з проведенням виборів до Верховної Ради УРСР, оскільки додатково прибуло ще 120 військовослужбовців, яких розподілили на групи по 9–12 осіб і розмістили в усіх селах району. У дев'яти населених пунктах, де вже дислокувалися підрозділи внутрішніх військ НКВС, вони залишилися для подальших операцій. За неповними підрахунками, у цих дев'яти селах загальна чисельність особового складу становила 170 осіб, зокрема: у Мельниці-Подільській – 30 бійців винищувального батальйону, у Гермаківці, Ниврі, Михайлівці, Звенигороді – по 20, у Боришківці та Вільхівцях – по 25, у Устю – 10 [19, арк. 1].

За наявними даними, у квітні 1947 р. в 15 населених пунктах Мельнице-Подільського району перебували 245 військовослужбовців внутрішніх військ і винищувальних батальйонів [19, арк. 1]. У травні 1947 р., за неповними відомостями, чисельність працівників НКВС становила 164 особи. Окрім того, до Мельниці-Подільської прибув 2-й відділ внутрішніх військ у складі 80 осіб [19, арк. 1].

Активне залучення винищувальних батальйонів до боротьби з повстанським рухом простежується і в попередній період. Зокрема, у квітні 1946 р. радянська влада організувала формування «стрибків» у селах Хмелева Чернелицького району та Берем'я Золотопотіцького району [18, арк. 1]. Працівники НКВС примусово скликали збори всіх фізично придатних чоловіків, зокрема демобілізованих із Червоної армії, агітували їх виступати проти українських повстанців і закликали «захищати» села від «бандерівців». Радянські інструктори проводили відповідні навчання з тактики боротьби з підпіллям. Зібрання зазвичай відбувалися у вечірній час – у неділю або в будні дні – щоб не перешкоджати виконанню сільськогосподарських робіт і мінімізувати відкритий спротив.

Частина колишніх червоноармійців намагалася уникнути вступу до винищувальних батальйонів, посилаючись на хворобу чи інші обставини, однак такі спроби здебільшого не мали результату. Загалом місцеве населення не виявляло бажання долучатися до «стрибків». Водночас, побоюючись репресій, окремі особи вдавалися до неформальних практик уникнення мобілізації – намагалися «відкупитися» продуктами або алкоголем, що іноді тимчасово послаблювало тиск з боку влади. Подібна ситуація зберігалася до 9 квітня 1946 р., тобто до моменту виведення гарнізонів внутрішніх військ із зазначених сіл [18, арк. 1].

12 квітня 1946 р. до регіону прибули нові підрозділи, після чого організаційний тиск з боку радянської влади відновився. За активної участі військових підрозділів було посилено заходи щодо формування «стрибків», причому їх організація здійснювалася не одночасно в усіх селах, а насамперед у великих населених пунктах та там, де дислокувалися гарнізони – зокрема у Дрогичівці, Кошилівцях, Садках, Ниркові та Ворвулинцях.

Було призначено районного начальника «стрибків» під псевдонімом «Зима». Розпочалися повторні збори, мітинги та примусове озброєння демобілізованих червоноармійців. Найактивніше такі заходи проводилися у Летячому, Дрогичівці, Хмелевій, Кошилівцях і Ворвулинцях. До окремих сіл, зокрема Дрогичівки, Кошилівців і Ворвулинців, було завезено зброю. Водночас частина осіб, раніше внесених до списків «стрибків», переходила, що ускладнювало їх мобілізацію. Лише у Третяківцях і

Ворвулинцях вдалося сформувати по дві групи чисельністю близько 20 осіб кожна [18, арк. 1].

Попри це, у низці сіл населення уникало участі в зібраннях, переховувалося під час приїзду представників районної влади. Погрози, фізичний тиск, умовляння та агітаційні заходи не дали очікуваного результату. У Ворвулинцях начальником «стрибків» призначено військово-вослужбовця. Підрозділ був озброєний одним кулеметом, двома гвинтівками-автоматами, одним автоматом, 11 карабінами, 34 гранатами; до автоматичної зброї нараховувалося близько 1000 набоїв, до гвинтівок – значно менше. Для сигналізації використовувалася ракетниця. У Дрогичівці «стрибки» отримали лише гвинтівки з обмеженим запасом набоїв. Гарнізони залучали їх до нічних засідок у навколишніх селах та до чергування в межах власного населеного пункту, однак ефективність таких заходів залишалася низькою. Ситуація зберігалася до 5 травня 1946 р. Після відходу гарнізону з Дрогичівки «стрибки» здали зброю, а у Ворвулинцях підрозділ було розформовано [18, арк. 1–2]. Загалом у селах Товстенського району не залишилося жодного організованого підрозділу «стрибків» [18, арк. 2].

Водночас радянська пропаганда певною мірою впливала й на українське підпілля. За підрахунками, станом на листопад 1945 р. у чотирьох районах Тернопільської області 301 особа з'явилася з «повинною» на вимогу органів влади: у Скала-Подільському районі – 154, Чортківському – 36, Мельнице-Подільському – 104, Товстенському – 10 [20, арк. 1–7].

НКВС виконував функції координації та контролю за дотриманням правопорядку, забезпеченням безпеки населення та реалізацією організаційно-адміністративних завдань на територіальному рівні [11, арк. 2]. Так, до складу Коропецького відділу НКВС переважно входили представники місцевого населення, народжені у 1925–1928 рр., зокрема І. Козуліна, С. Отаманюк, Г. Недільський, В. Мельник, М. Бойко, М. Ковурець, М. Лесів та В. Петришин. За національною належністю всі вони були українцями.

Освітній рівень кадрів здебільшого обмежувався 3–5 класами, що відповідало типовим показникам для молодшого складу органів радянської міліції у повоєнний період. У професійному плані всі працівники виконували обов'язки міліціонерів. За партійно-політичним статусом семеро були членами комсомолу, один – безпартійним [12, арк. 3].

У складі відділення Монастириського НКВС було дев'ять осіб, усі росіяни, з військовими званнями: капітан, два старші лейтенанти, три лейтенанти, решта без звань. Лейтенант Дерев'янка загинув, що свідчило про складну безпекову ситуацію та високий рівень конфліктності,

характерний для утвердження радянської влади в західноукраїнських областях у перші повоєнні роки [13, арк. 1].

Військові та оборонні функції на місцевому рівні здійснювали районні військові комісаріати (далі – РВК), відповідальні за мобілізаційний облік, ведення документації військовозобов’язаних та взаємодію з іншими органами влади. Економічну діяльність забезпечували споживчі спілки, сільські товариства, міські підприємства та машинно-тракторні станції (далі – МТС), які координували виробництво, розподіл товарів та технічне забезпечення аграрного сектору [11, арк. 2]. Наприклад, у Коропецькому РВК працювало 6 осіб різного соціального, національного та професійного походження. Серед них були уродженці Московської та Кіровської областей, місцеві жителі. Один поляк – прибиральник, без освіти, член комсомолу; два українці із 5–8 класами освіти – старшина та сержант, безпартійні; троє росіян із 6 класами та середньою освітою – два старші лейтенанти і один сержант, усі члени партії [12, арк. 1].

Правові та адміністративні функції реалізувалися через районні прокуратури та канцелярії, що здійснювали контроль за дотриманням законності, веденням документації та координацією діяльності органів місцевого самоврядування. Спеціалізовані господарські підрозділи, зокрема агропромислові та лісові підприємства, а також МТС, підтримували сільськогосподарське виробництво та механізацію праці на рівні районів і міст [11, арк. 2].

На підставі аналізу архівних джерел встановлено, що районні комітети КП(б)У здійснювали всебічний контроль над партійними процесами та виступали ключовою ланкою у реалізації партійної політики на місцевому рівні. Діяльність РК КП(б)У включала координацію роботи підпорядкованих партійних, державних і громадських структур, що забезпечувало домінування партійних органів у системі управління. Під безпосереднім контролем РК КП(б)У перебували редакції районних газет – інструменти ідеологічного впливу та пропаганди, органи ЛКСМУ, діяльність яких скеровувалася на політичну соціалізацію молоді та її залучення до радянських суспільно-політичних практик, а також громадські організації, включно з товариствами оборонно-масової та виробничої спрямованості, що використовувалися як допоміжні елементи системи партійного впливу [11, арк. 2].

Аналіз кадрового складу радянських партійних органів у Коропецькому районі, на основі архівних матеріалів, засвідчив його невелику чисельність та соціально-освітню однорідність [12, арк. 1–12]. РК КП(б)У налічував 7 осіб, усі з середньою освітою. За національним складом один працівник був євреєм, двоє – українцями, а більшість – п’ятеро – росіянами,

що вказувало на домінування немісцевих кадрів у районному партійному апараті. Перший секретар РК КП(б)У – Н. Криворот, майор, уродженець Кіровської обл., підпорядковувався йому помічник А. Возьна, також уродженка Кіровської обл. Другий секретар – С. Плутенко, капітан, родом з Полтавської обл. Завідувач відділу В. Зверев, заступник з політичної роботи, походив із Запорізької обл. Технічне забезпечення здійснювала друкарка-машиністка Т. Кисельова, а пропагандистську роботу Алісов та В. Тютрика (з Херсонської обл.) [12, арк. 1].

Кадровий склад Коропецького РК КП(б)У формувався переважно за рахунок працівників із східних та південних регіонів УРСР, що відповідало загальносоюзній кадровій політиці повоєнного періоду. Це сприяло посиленню партійного контролю над регіоном, проте водночас поглиблювало відчуження між владними структурами та місцевим населенням. Окрему групу підконтрольних партійним органам інституцій становила редакція районної газети в Коропці, де працювало 6 осіб, усі українці або українки. Троє були місцевими жителями, троє прибули з Київської та Полтавської обл. Завідувачкою редакції була А. Плутенко, учителька за фахом, ймовірно пов'язана шлюбними або родинними зв'язками із С. Плутенком, другим секретарем РК КП(б)У [12, арк. 1, 5]. Така ситуація вказує на наявність елементів nepотизму в кадровій політиці на місцевому рівні.

У Монастирисьькому районі функціонувала розгалужена система партійних, адміністративних і карально-репресивних органів, кадри яких формувалися як з місцевих працівників, так і за рахунок осіб зі східних і південних регіонів. До складу РК КП(б)У входило 5 осіб, з них троє обіймали керівні партійні посади – першого, другого та третього секретарів. За національною належністю серед керівництва – один єврей, один українець та три росіяни, що відповідало практиці кадрового балансування в західноукраїнських областях [13, арк. 1]. У Тернопільському районі на серпень 1946 р. у РК КП(б)У налічувалося 7 працівників. До його складу входили перший секретар, другий і третій заступники керівника, профорг та їздовий. Із загальної кількості працівників лише перший секретар і їздовий були українцями, тоді як решта – росіянами [16, арк. 1]. У Струсівському районі на серпень 1946 р. штатний склад районного комітету КП(б)У налічував 14 працівників. До його структури входили перший, другий і третій секретарі, начальник відділу, інструктори, бухгалтер та робітник. За національним складом серед працівників було 4 українці та 10 росіян [15, арк. 1].

На лютий 1948 р. у Борщівському районі налічувалося 20 кандидатів у члени РК КП(б)У. До їх складу входили представники радянської районної

номенклатури – завідувач районного фінансового відділу, голова МТС, керівник колгоспу, завідувач заготівельного пункту, директори промкомбінату, швейної фабрики, дитячого садка, а також робітники – швець, кравець і їзовий [17, арк. 3].

Висновки. Формування радянських партійних та адміністративних органів влади у Тернопільській обл. впродовж 1944–1947 рр. відбувалося в умовах повоєнної дестабілізації, збройного протистояння та глибоких суспільно-політичних трансформацій. Відновлення радянського режиму супроводжувалося швидким розгортанням мережі обласних, міських і районних структур КП(б)У, рад депутатів трудящих та виконавчих комітетів, що забезпечували інституційне закріплення влади на місцях. Ключову роль у цьому процесі відіграв партійний апарат, який фактично визначав кадрову політику, напрямки соціально-економічних перетворень і контроль над усіма сферами суспільного життя. Адміністративні органи, формально підпорядковані радам, діяли в тісній координації з партійними структурами, що зумовлювало домінування принципу партійного керівництва над державним управлінням. Значна частина керівних кадрів скеровувалася зі східних областей УРСР, що мало на меті забезпечити ідеологічну лояльність і пришвидшити інтеграцію регіону до загальносоюзної системи.

Процес інституціоналізації радянської влади супроводжувався репресивними заходами проти учасників національно-визвольного руху, духовенства, представників інтелігенції та селянства, що спричиняло опір і водночас посилювало контроль з боку держави. Одночасно здійснювалися заходи з відбудови господарства, впровадження командно-адміністративної моделі управління, уніфікації соціокультурного простору. Таким чином, у 1944–1947 рр. в Тернопільській обл. створено цілісну систему радянських партійно-державних інституцій, що забезпечила утвердження тоталітарної моделі управління, інтеграцію регіону до політичного, економічного й ідеологічного простору СРСР та заклала підвалини для подальших трансформацій у другій половині 1940-х рр.

Література

1. Білоус Е. Партійно-радянська номенклатура західних областей УРСР в 1944–1945 рр. (освітній вимір) // Схід. 2013. Січень-лютий. № 1(121). С. 58–62.
2. Стародубець Г. Особливості стилю поведінки партійно-радянської номенклатури західних областей України в умовах повсякдення 1944–1945 років // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2013. Т. XXXV. С. 174–178.
3. Стародубець Г. Особливості кадрового забезпечення винищувальних батальйонів західних областей України в 1944–1946 рр. // Гілея: науковий вісник: Збірник наукових праць. 2013. № 75. С. 100–103.

4. Стародубець Г. Джерела рекрутування партійно-радянської номенклатури західних областей УРСР в 1944–1946 роках // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. Запоріжжя: ЗНУ, 2014. Вип.40. С. 141–145.
5. Стародубець Г. Підбір, розклад та основні якісні характеристики керівних кадрів представницьких органів влади західних областей України в 1944–1946 роках // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. 2015. № 16. С. 236–246.
6. Стародубець Г., Стародубець В. Особливості процесу відновлення радянської влади в західних областях України в 1944–1946 роках // Гуманітарні дисципліни у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів. 2016. № 5. С. 148–160.
7. Стародубець Г. Проблема плинності кадрів у системі партійно-радянського управління західних областей України в 1944 – першій половині 1946 рр. // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2015. Т. 1. № 44. С. 174–178.
8. Стародубець Г. Кадрова політика радянської влади як засадничий детермінант трансформаційних соціальних процесів у західноукраїнському регіоні в повоєнний період // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. 2016. С. 81–86.
9. Стародубець Г. Особливості загального стилю роботи і поведінки партійних посадовців західних областей України перших повоєнних років // Науковий журнал: Історичні і політологічні дослідження. Видання Донецького національного університету імені Василя Стуса, історичний факультет. 2017. № 2 (61). С. 48–62.
10. Стародубець Г., Стародубець В. Партійно-радянська номенклатура Тернопільської області 1944–1946 рр. Підбір та комплектування обласних органів влади // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Тернопіль і Тернопілля в історії та культурі України і світу (від найдавніших часів до – сьогодення)» / За заг. ред. проф. І.С. Зуляка. Тернопіль: «Вектор», 2017. С. 184–189.
11. Держархів Тернопільської обл. Ф. Р-3567. Оп. 1. Спр. 240. 2 арк.
12. Держархів Тернопільської обл. Ф. Р-3567. Оп. 1. Спр. 241. 13 арк.
13. Держархів Тернопільської обл. Ф. Р-3567. Оп. 1. Спр. 242. 2 арк.
14. Держархів Тернопільської обл. Ф. Р-3567. Оп. 1. Спр. 244. 4 арк.
15. Держархів Тернопільської обл. Ф. Р-3567. Оп. 1. Спр. 246. 4 арк.
16. Держархів Тернопільської обл. Ф. Р-3567. Оп. 1. Спр. 247. 4 арк.
17. Держархів Тернопільської обл. Ф. Р-3567. Оп. 1. Спр. 248. 8 арк.
18. Держархів Тернопільської обл. Ф. Р-3567. Оп. 1. Спр. 249. 2 арк.
19. Держархів Тернопільської обл. Ф. Р-3567. Оп. 1. Спр. 250. 1 арк.
20. Держархів Тернопільської обл. Ф. Р-3567. Оп. 1. Спр. 251. 9 арк.
21. Держархів Тернопільської обл. Ф. Р-3567. Оп. 1. Спр. 244. 4 арк.
22. Держархів Тернопільської обл. Ф. Р-3567. Оп. 1. Спр. 255. 1 арк.
23. Держархів Тернопільської обл. Ф. Р-3567. Оп. 1. Спр. 256. 2 арк.
24. Держархів Тернопільської обл. Ф. Р-3567. Оп. 1. Спр. 257. 2 арк.

References

1. Bilous E. (2013). Partiino-radianska nomenklatura zakhidnykh oblastei URSR v 1944–1945 rr. (osvitnii vymir) [Party-Soviet Nomenklatura of the Western Regions of the Ukrainian SSR in 1944–1945 (Educational Dimension)]. *Skhid*, 1(121), 58–62. [in Ukrainian].

2. Starodubets H. (2013). Osoblyvosti stylu povedinky partiino-radianskoi nomenklatury zakhidnykh oblastei Ukrainy v umovakh povsiakdennia 1944–1945 rokiv [Features of the Behavioral Style of the Party-Soviet Nomenklatura of the Western Regions of Ukraine in the Conditions of Everyday Life, 1944–1945]. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*, XXXV, 174–178. [in Ukrainian].

3. Starodubets H. (2013). Osoblyvosti kadrovoho zabezpechennia vynyshchuvalnykh batalioniv zakhidnykh oblastei Ukrainy v 1944–1946 rr. [Features of Staffing Provision of the Extermination Battalions in the Western Regions of Ukraine in 1944–1946]. *Hileia: naukovyi visnyk: Zbirnyk naukovykh prats*, 75, 100–103. [in Ukrainian].

4. Starodubets H. (2014). Dzherela rekrutuvannia partiino-radianskoi nomenklatury zakhidnykh oblastei URSR v 1944–1946 rokakh [Sources of Recruitment of the Party-Soviet Nomenklatura of the Western Regions of the Ukrainian SSR in 1944–1946]. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*, ZNU, 40, 141–145. [in Ukrainian].

5. Starodubets H. (2015). Pidbir, rozklad ta osnovni yakisni kharakterystyky kerivnykh kadrov predstavnytskykh orhaniv vlady zakhidnykh oblastei Ukrainy v 1944–1946 rokakh [Selection, Composition, and Main Qualitative Characteristics of the Leadership Personnel of Representative Authorities in the Western Regions of Ukraine in 1944–1946]. *Naukovi zoshyty istorychnoho fakultetu Lvivskoho universytetu*, 16, 236–246. [in Ukrainian].

6. Starodubets H., Starodubets V. (2016). Osoblyvosti protsesu vidnovlennia radianskoi vlady v zakhidnykh oblastiakh Ukrainy v 1944–1946 rokakh [Features of the Process of Restoring Soviet Power in the Western Regions of Ukraine in 1944–1946]. *Humanitarni dystsypliny u navchalno-vykhovnomu protsesi vyshchykh navchalnykh zakladiv*, 5, 148–160. [in Ukrainian].

7. Starodubets H. (2015). Problema plynnosti kadrov u systemi partiino-radianskoho upravlinnia zakhidnykh oblastei Ukrainy v 1944 – pershii polovyni 1946 rr. [The Problem of Personnel Continuity in the Party-Soviet Administration System of the Western Regions of Ukraine in 1944 – the First Half of 1946]. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*, 1, 44, 174–178. [in Ukrainian].

8. Starodubets H. (2016). Kadrova polityka radianskoi vlady yak zasadnycha determinanta transformatsiinykh sotsialnykh protsesiv u zakhidnoukrainskomu rehioni v povoiennyi period [Personnel Policy of the Soviet Authorities as a Fundamental Determinant of Transformational Social Processes in the Western Ukrainian Region in the Postwar Period]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Istorii*, 81–86. [in Ukrainian].

9. Starodubets H. (2017). Osoblyvosti zahalnoho stylu roboty i povedinky partiinykh posadovtsiv zakhidnykh oblastei Ukrainy pershykh povoiennykh rokiv [Features of the General Work Style and Behavior of Party Officials in the Western Regions of Ukraine in the Early Postwar Years]. *Naukovyi zhurnal: Istorychni i politolohichni doslidzhennia. Vydannia Donetskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stusa, istorychnyi fakultet*, 2, 61, 48–62. [in Ukrainian].

10. Starodubets H., Starodubets V. (2017). Partiino-radianska nomenklatura Ternopilskoi oblasti 1944–1946 rr. Pidbir ta komplektuvannia oblasnykh orhaniv vlady [Party-Soviet Nomenklatura of Ternopil Region, 1944–1946: Selection and Staffing of Regional Authorities]. *Materialy III Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Ternopil i Ternopillia v istorii ta kulturi Ukrainy i svitu (vid naidavnishykh chasiv do – sohodennia)»* / Za zah. red. prof. I.S. Zuliaka. Ternopil: «Vektor», 184–189. [in Ukrainian].

11. Derzharkhiv Ternopilskoi obl. F. R-3567. Op. 1. Spr. 240. 2 ark.
12. Derzharkhiv Ternopilskoi obl. F. R-3567. Op. 1. Spr. 241. 13 ark.
13. Derzharkhiv Ternopilskoi obl. F. R-3567. Op. 1. Spr. 242. 2 ark.
14. Derzharkhiv Ternopilskoi obl. F. R-3567. Op. 1. Spr. 244. 4 ark.
15. Derzharkhiv Ternopilskoi obl. F. R-3567. Op. 1. Spr. 246. 4 ark.
16. Derzharkhiv Ternopilskoi obl. F. R-3567. Op. 1. Spr. 247. 4 ark.
17. Derzharkhiv Ternopilskoi obl. F. R-3567. Op. 1. Spr. 248. 8 ark.
18. Derzharkhiv Ternopilskoi obl. F. R-3567. Op. 1. Spr. 249. 2 ark.
19. Derzharkhiv Ternopilskoi obl. F. R-3567. Op. 1. Spr. 250. 1 ark.
20. Derzharkhiv Ternopilskoi obl. F. R-3567. Op. 1. Spr. 251. 9 ark.
21. Derzharkhiv Ternopilskoi obl. F. R-3567. Op. 1. Spr. 244. 4 ark.
22. Derzharkhiv Ternopilskoi obl. F. R-3567. Op. 1. Spr. 255. 1 ark.
23. Derzharkhiv Ternopilskoi obl. F. R-3567. Op. 1. Spr. 256. 2 ark.
24. Derzharkhiv Ternopilskoi obl. F. R-3567. Op. 1. Spr. 257. 2 ark.

Дата першого надходження статті до видання: 16.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 01.03.2026